

BESLUT

2015-03-30

Dnr: 14/02808

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2014-11-16, kl. 21.00, inslag om lägre pris på el; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget kritiseras men frias. Granskningsnämnden anser att det brister i förhållande till kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om lägre pris på el. I det så kallade nyhetslöpet sades följande.

Den snabba utbyggnaden av vindkraft leder till prisras på el.

Inslaget påannonserades av nyhetspresentatören på följande sätt.

Bara på några år så har det skett en revolution på den svenska elmarknaden. Priserna har mer än halverats och det beror framför allt på den kraftiga utbyggnaden av vindkraft.

I reportaget som följde sades följande.

(Reporter) – Vi har blivit duktiga på att energispara. Industrin efterfrågar inte lika mycket el på grund av de sämre konjunkturerna. Men den största överraskningen är att vindkraftselen ökat så mycket och det pressar priserna. (Vd:n för Statkraft SCA Vind AB) – Ja, vi är medvetna om det. Vi har ju ett elöverskott i dag i Sverige på ungefär tio terawattimmar. Så att, fullt medveten. (Reporter) – Varför fortsätter ni bygga ut då? (Vd:n för Statkraft SCA Vind AB) – Vi har en strategi att öka vår förnyelsebara produktion och det finns tillfällen som vi tycker är bra. Och vi ser fortfarande långsiktigt på det här så att det är en bra investering.

Därefter intervjuade reportern en energimarknadsexpert från Sweco. I intervjun sades följande.

(Reporter) – Det här är goda nyheter för alla Sveriges elkonsumenter som kan räkna med många år utav billig el i framtiden. (Energimarknadsexpert) – Ja, det kan vi nog

räkna med, i alla fall i en femårsperiod och säkert lite bortanför det också.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att inslaget på närmare anförda grunder strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Genom att koppla samman låga elpriser med vindkraft tog Sveriges Television (SVT) ställning för vindkraft. Det kan leda till att allmänheten fortsätter ge sitt stöd till en politik som innebär utökade subventioner till vindkraft. Utan detta direkta produktionsstöd skulle ingen ny vindkraft byggas i Sverige idag.

Anmälaren anser att det inte finns någon koppling mellan dagens låga elpriser och utbyggnaden av vindkraft. Han anför i stället att följande samverkande faktorer haft störst inverkan på dagens låga elpriser i jämförelse med den historiskt höga prisnivå som rådde under perioden 2008-2010.

- Priset på utsläppsrätter har fallit kraftigt sedan toppnoteringarna år 2008.
- Priset på kol har fallit kraftigt sedan toppnoteringen år 2008.
- Kärnkraften i Sverige upplevde några dåliga år under perioden 2009-2011. Stora omfattande reoveringar och oplanerade stopp av reaktorerna mitt under vintersäsong och kallt väder gjorde att elpriset sköt i höjden. Under de senaste åren har åter kärnkraftverken producerat på en stabil och högre nivå.
- Fallande efterfrågan på el inte bara i Sverige utan i hela EU i ljuset av den ekonomiska krisen i Europa och världen hösten 2008.
- Milt väder under de senaste två vintrarna har ytterligare skapat ett tryckt neråt på elpriset i Norden då hushållen efterfrågat allt mindre el.
- Ökad produktion av så kallad förnybar el inom ramen för det så kallade elcertifikatsystemet har lett till ett produktionsöverskott i Sverige. Detta har inneburit ett tillskott av elproduktion från både kraftvärme, småskalig vattenkraft och vindkraft.

Vidare anser anmälaren att det inte finns någon koppling mellan en fortsatt utbyggnad av vindkraft och framtida låga elpriser.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Energiförsörjningen i Sverige och förnyelsebara energikällor är ämnen som regelbundet behandlas i den löpande nyhetsbevakningen, med utgångspunkt från olika vinklar. Det aktuella inslaget var en kortad version av ett reportage som samma dag sänts i *Rapport*. Reportaget var en del i en serie om vindkraftsinvesteringar i Sverige.

Anmälaren räknar upp ett antal samverkande faktorer som denne anser haft inverkan på elpriset. Denne menar att SVT endast talar om vindkraftens roll.

SVT menar att det i inslaget redogörs för flera orsaker till varför det fanns ett elöverskott och därmed lägre elpriser. I inslaget i *Rapport* intervjuades en energimarknadsexpert från Sweco som förklarade att prisrasen beror på att en mängd olika händelser har inträffat samtidigt. Det gör att den samlade effekten blir väldigt stor. Den delen av intervjun finns inte med i den nedklippta version som sändes i *Aktuellt*. Men där finns fortsättningen där det i speakertexten framgår att det är flera faktorer som förklarar prisnedgången:

[...] vad det handlar om är att svenskarna blivit duktigare på att energispara. Industrin efterfrågar inte heller lika mycket el på grund av sämre konjunkturerna men den stora överraskningen är att vindkraftselen ökar så kraftigt och det pressar priserna.

Den statistik som organisationen Svensk Energi tagit fram för SVT visar att vindkraften ökat sin andel av elproduktionen i landet, från 1,0 TWh netto år 2006, till 11,5 TWh netto 2014. Under samma period har energibalansen i landet förändrats; underskottet av el har blivit ett överskott. Detta har lett till ökad export av el till grannländerna. Elanvändningen i Sverige har även den minskat, vilket redovisas i inslaget. I Norden sätts elpriserna på en marknad (Nord Pool Spot) där tillgång och efterfrågan styr. Överskottet av el på marknaden bidrar till att pressa elpriserna. Därav fanns det fog att säga att den kraftiga utbyggnaden av vindkraften är en orsak till de minskade elpriserna.

Vad gäller uppgiften i inslaget om att svenska elkonsumenter även i framtiden skulle kunna se fram emot låga elpriser så är detta grundlagt i de politiska beslut som finns på energiområdet. I det uppföljande inlägg som sändes i *Rapport* och *Aktuellt* på måndagen berättades att elöverskottet kommer att bli rekordstort år 2020 enligt en prognos från Energimyndigheten. Det beror på att det tagits politiska beslut i Sverige och Norge att den förnyelsebara produktionen av el ska byggas ut kraftigt. Och på grund av att det blivit allt billigare att bygga vindkraft så kommer den fortsatta utbyggnaden framför allt att bestå av vindkraft. I anmälan påstås att SVT försöker gynna en fortsatt subventionerad utbyggnad av vindkraft. Vad SVT gjort är att berätta att det finns politiska beslut om denna utbyggnad och de konsekvenser det för med sig.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas. SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens mening gav nyhetslöpet och påannonseringen av inslaget intrycket att framförallt utbyggnaden av vindkraft orsakat lägre pris på el. Även om det i reportaget som följde framgick att det fanns flera orsaker till det lägre elpriset – som att konsumenterna blivit bättre på att energispara samt en minskad efterfrågan på el från industrin – borde det enligt nämnden tydligare ha framgått att det lägre priset berodde på en mängd olika orsaker. Inslaget brast därmed i förhållande till kravet på saklighet. Nämnden anser dock vid en samlad bedömning att bristen inte var så allvarlig att den medför att inslaget strider mot saklighetskravet.

Nämnden kan vidare inte finna att vad anmälaren i övrigt har framfört medför att inslaget strider mot kravet på saklighet. Nämnden kan inte heller finna att inslaget strider mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, K-G Bergström, Maria Edström, Leif Hedman, Nedjma Chaouche och Dag Mattsson efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Rasmus Gedda